

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 954 95 93, www.babh.government.bg

ЗАПОВЕД

№ *РВМ-919*

гр. София, *27.05*.....2016 г.

На основание чл. 5, ал. 1, т. 2 и ал. 2, т. 1 от Устройствения правилник на Българската агенция по безопасност на храните

НАРЕЖДАМ:

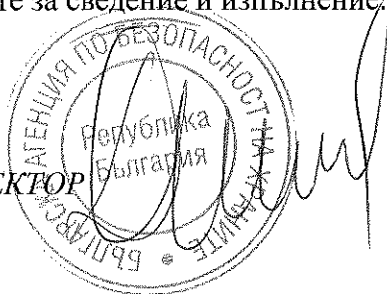
I, **Утвърждавам** НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА КОНТРОЛ НА ГЕНЕТИЧНО МОДИФИЦИРАНИ ХРАНИ 2016 ГОДИНА – приложение към настоящата заповед.

II. Директорите на Областни дирекции по безопасност на храните Благоевград, Бургас, Варна, Ловеч, Плевен, Пловдив, Русе, София град, София област, В. Търново, Враца, Габрово, Кюстендил, Пазарджик, Перник, Силистра, Ст. Загора, Търговище, Сливен, Разград, Добрич и Хасково да организират изпълнение на програмата..

Контрола по изпълнението на заповедта възлагам на д-р Любомир Кулински директор на дирекция КХ при ЦУ на БАБХ.

Заповедта да се доведе до знанието на д-р Любомир Кулински - директор на дирекция "Контрол на храните" при ЦУ на БАБХ, и директорите на Областни дирекции по безопасност на храните за сведение и изпълнение.

Д-Р ДАМЯН ИЛИЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

За Изпълнителен директор:

Зам. Изп. директор:

Заповед за заместване №

от

Д-р М. Илиева - С. Илиева
9.9.11-836
20.05.2016

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

☒ гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 954 95 93, www.babh.government.bg

Утвърдена със заповед № *РД.Н- 919 / 05.05.2016 г.*

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА
ЗА
КОНТРОЛ НА ГЕНЕТИЧНО МОДИФИЦИРАНИ ХРАНИ
2016 ГОДИНА

Изпълнители:

ОБЛАСТНИ ДИРЕКЦИИ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ
ДИРЕКЦИЯ «КОНТРОЛ НА ХРАНИТЕ» КЪМ ЦУ НА БАБХ

1. Въведение

Като държава членка на Европейския съюз (ЕС) Република България прилага и гарантира спазване на правото на Европейския съюз - Регламент (ЕО) № 1829/2003 на Европейския Парламент и на Съвета от 22 септември 2003 година относно генетично модифицираните храни и фуражи и Регламент (ЕО) № 1830/2003 на европейския парламент и на съвета от 22 септември 2003 година относно проследяването и етикетането на генетично модифицирани организми и проследяването на храни и фуражи от генетично модифицирани продукти и за изменение на Директива 2001/18/ЕО, и националното законодателство в областта на установяване, проследяване и етикетане на генетично модифицирани храни и проследяването на храни, произведени от генетично модифицирани организми и осигурява правото на всеки потребител да направи информиран избор.

Националната програма за контрол на генетично модифицирани храни има за цел да регламентира начина за извършване на задължителния официален контрол, чрез вземане на проби за доказване отсъствието на генетично модифицирани организми (ГМО) в храни. Програмата е насочена към дейността на служителите от областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ), които извършват официален контрол и имат законови правомощия и квалификация за извършването на официален контрол в обекти за търговия на дребно. С Програмата се определят вида и произхода на храните, от които да се вземат проби през 2016 г. за лабораторен анализ за наличие на ГМО, броя на пробите от всеки вид храна и териториалното им разпределяне по ОДБХ както и правила и насоки, свързани със специфичните изисквания при извършване на контрола на генетично модифицирани храни.

При изготвянето на програмата за 2016 г. са взети предвид:

- Резултати от официалния контрол на генетично модифицирани храни през предходните години;
- Култури, които генетично се модифицират в световен мащаб;
- Продукти, в които се влагат генетично модифицирани култури;
- Продукти, в които е възможно установяването на ГМО с лабораторен анализ;
- Производствата в България, в които се използват соеви, рапични и/или царевични суровини;
- Регламенти и Решения за изпълнение на Европейската Комисия в областта на ГМО;
- Регистър на разрешените генетично модифицирани (ГМ) храни и фуражи в Европейския съюз (ЕС);
- Относителният дял на различните видове храни в храненето на българина;
- Местно производство на храни/ внос на храни в България;
- Нотификации по системата за бързо предупреждение за храни и фуражи RASFF;
- Храни, предназначени за кърмачета и малки деца);
- Храни от боилогично производство.

2. Цел

Националната програма за контрол на генетично модифицирани храни има за цел:

- проверка за прилагането на законовите изисквания при етикетане, проследяване и контрола на храни състоящи, съдържащи или произведени от генетично модифицирани организми и гарантиране правото на информиран избор на потребителите;

3. Позоваване

3.1. Регламент (ЕО) № 1829/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2003 година относно генетично модифицирани храни и фуражи;

3.2. Регламент (ЕО) № 1830/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2003 година относно проследяването и етикетането на генетично модифицирани организми и проследяването на храни и фуражи от генетично модифицирани продукти и за изменение на Директива 2001/18/ЕО;

- 3.3. Регламент (ЕО) № 65/2004 на Комисията от 14 януари 2004 година за създаване на система за разработване и оценка на единните идентификатори за генетично модифицирани организми;
- 3.4. Регламент (ЕС) № 1169/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година за предоставянето на информация за храните на потребителите, за изменение на регламенти (ЕО) № 1924/2006 и (ЕО) № 1925/2006 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 87/250/ЕИО на Комисията, Директива 90/496/ЕИО на Съвета, Директива 1999/10/ЕО на Комисията, Директива 2000/13/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2002/67/ЕО и 2008/5/ЕО на Комисията и на Регламент (ЕО) № 608/2004 на Комисията;
- 3.5. Решение 2013/287/ЕС за изпълнение на Комисията от 13 юни 2013 година за изменение на Решение за изпълнение 2011/884/ЕС относно спешни мерки във връзка с неразрешен генетично модифициран ориз в оризови продукти с произход от Китай;
- 3.6. Закон за храните.

4. Обхват на Националната програма за контрол на генетично модифицираните храни.

В обхвата на програмата съгласно изискванията на Европейските регламенти и решения са включени:

- Храни, които се състоят от ГМО – продукти, които са еквивалентни на целия ГМО, например соеви или царевични зърна, ако те все още имат способност за кълняемост;
- Храни, които съдържат ГМО – продукти, в които присъства ГМО като част от продукта, например колбаси, съдържащи соев протеин, произведен от генетично модифицирана соя; царевични снаксове, съдържащи царевично брашно, произведено от генетично модифицирана царевица;
- Храни произведени от ГМО - продукти получени, изцяло или частично от ГМО, но не съдържащи или състоящи се от ГМО, например нишесте, произведено от генетично модифицирана царевица; глюкозо-фруктозни сиропи, произведени от генетично модифицирана царевица;

За аналитичното установяване на ГМО в храните е необходимо дезоксирибонуклеиновата киселина (ДНК) да е възможно по-цялостна и недеструктурирана. Това означава, че пробите, които се вземат за анализ на ГМО трябва да не са претърпели интензивна технологична преработка и приоритетно да се вземат суровини, напр. соеви и царевични зърна, брашно, соев протеин и др.

При силно преработените продукти, които са произведени от ГМО, лабораторно изследване е невъзможно поради липса на налична ДНК, например рафинирано олио, глюкозо-фруктозни сиропи и др. В този случай се прави проверка само по документация и вземане на проби за изследване на ГМО е излишно.

Забележка: Извън обхвата на програмата са следните храни:

- Храните, произведени чрез ферментация с помощта на генетично модифицирани микроорганизми, които не присъстват в крайния продукт. В този случай генетично модифицирания микроорганизъм се използва като помощно средство при обработката, например при ферментация, като микроорганизмите биват отстранявани след ферментацията и произведената храна се подлага на по-нататъшно пречистване в рамките на производствения процес;
- Животински продукти (месо, яйца, мляко), които са получени от генетично немодифицирани животни, хранени с генетично модифицирани фуражи. За тези продукти не се изисква спазване на изискванията за етикетирание.

От храните включени в обхвата на програмата през 2016 г. Ще бъдат взети за лабораторно изследване 80 броя проби, както следва:-

1. Суровини – соеви, рапични и/или царевични, които се използват в производствата на храни (соев протеин, соев гранулат, соев концентрат, соев или рапичен лецитин, соя зърно, царевица зърно, соево брашно, царевично брашно) - 31 бр.

2. Храни готови за консумация (колбаси, соеви храни, витабел, вафли, царевични чипсове/снаксове, пуканки, царевичен хляб) - 45бр.

3. Храни за кърмачета и малки деца на соева и/или царевична основа адаптирано мляко, предназначено за кърмачета (адаптирано мляко на соева основа, вафли, шоколад и шоколадови изделия, царевични чипсове/снаксове, пуканки) - 2 бр.

4. Ориз и оризови продукти - 2 бр. проби.

5. Храни от биологично производство - 10 бр., които са разпределени по видове храни, съгласно т. 6 на програмата.

В рамките на този брой проби се вземат проби от храни от биологично производство.

Месечно разпределение на пробите по видове храни за съответната ОДБХ е представено в Приложение 1.

Контрол

4.1. Цели на контрола

4.1.1. Неразрешени ГМО

Контролът върху храните за откриване наличие на ГМО, неразрешени за употреба в ЕС, има за цел да идентифицира неразрешената генетична модификация в пратки от внос от трети страни или замърсяване на храни или фуражи, в резултат от извършвани изпитвания в реални условия (опити на полето). Неразрешените ГМО не са били обект на оценка на риска от Европейския орган по безопасност на храните, не отговарят на изискванията на Европейските регламенти (Регламенти (ЕО) № 1829/2003 и № 1830/2003) и следователно не могат да се разглеждат като безопасни за употреба в храни. Поради тази причина за тях няма дефинирана гранична стойност и се прилата принципа за нулева допустимост. За неразрешените ГМО липсва налична информация и документация, която се изисква и единствения начин за контрол и доказване на неразрешена генетична модификация е вземане и анализиране на проби в лабораторията.

Контролът върху съдържанието на неразрешени ГМО се осъществява най- често в резултат на нотификации по системата за бързо предупреждение за храни и фуражи RASFF и при Решения за изпълнение на Комисията за спешни мерки. Например в последните години това са LL601 ориз (от САЩ) и Vt63 ориз (от Китай), като Vt63 засилено се следи на граничните инспекционни пунктове и понастоящем.

4.1.2. Разрешени ГМО

Контролът на храните за съдържание на ГМО, разрешени за употреба в ЕС, има за цел да провери дали са изпълнени изискванията за проследимост и етикетиране, посочени в Регламенти (ЕО) № 1829/2003 и № 1830/2003. Те са получили разрешение от Европейската комисия на база оценка на риска, извършена от Европейския орган по безопасност на храните и отговарят на всички изисквания на Европейските регламенти. Следователно разрешените ГМО се разглеждат като безопасни за употреба в храни и контрола е насочен към спазване изискванията за етикетиране и защита на правото на потребителя за информиран избор.

4.2. Проследяване

Първият етап на контрола се състои в документалната проверка. По време на първия етап и на всички следващи етапи от пускането на пазара на продукт, състоящ се от или съдържащ ГМО, включително големи количества официалният контрол проверява, дали операторите гарантират, че следната информация е предадена в писмен вид на оператора, получаващ продукта:

а) че продукта съдържа или се състои от ГМО;

б) уникален(ни) идентификатор(и) предназначени за тези ГМО и проверка дали той/те присъства/т в списъка на разрешените генетични модификации на следния електронен адрес:

(http://ec.europa.eu/food/dyna/gm_register/index_en.cfm)

Официалният контрол проверява дали операторите при първия етап от пускане на пазара на продукти или на първично производство или на препакетиране на продукти имат разработени подходящи системи и стандартизирани процедури, които да позволят да се съхранява горепосочената информация и идентификация за период от пет години след всяка сделка, за

оператора, от когото и оператора, на когото са били предоставени продуктите състоящи се от или съдържащи ГМО.

5.3. Етикетиране

Официалният контрол следи за наличието на следната информация върху етикета на продукта съдържащ или състоящ се от ГМО:

- за предварително опакованите храни, съдържащи или състоящи се от ГМО, на етикетите изписани ли са думите "Този продукт, съдържа генетично модифицирани организми" или "Този продукт съдържа генетично модифицирани [името на организмите]"

за непредварително опаковани продукти, предлагани на крайния потребител, думите "Този продукт, съдържа генетично модифицирани организми" или "Този продукт съдържа генетично модифицирани [името на организмите]" се изписва върху етикет и документ, придружаващ храната във връзка с представянето на продукта.

Горепосочените изисквания за етикетиране, определени в Регламент (ЕО) 1829/2003 и Регламент (ЕО)1830/2003 не се прилагат за храни, съдържащи материали, които съдържат, състоят се или са произведени от ГМО в съотношения не по-високи от 0,9 процента от хранителните съставки, разглеждани индивидуално или храна, състояща се от една единствена съставка при условие че това наличие е случайно или технически неизбежно.

За да се потвърди, че наличието на този материал е случайно или технически неизбежно, операторите трябва да могат да предоставят данни, които да удовлетворят компетентните органи, че те са предприели подходящите мерки, за да се избегне наличието му.

5.4. Вземане на проби

Вземане на проби за анализ на ГМО се осъществява при стриктно спазване на СОП 01 „Процедура за вземане на проби от храни за изследване на генетично модифицирани организми“. Процедурата описва действията, принципите, количествата и специфичните изисквания, които са свързани с процеса на вземане на проби за установяване на съдържание на ГМО.

Проби се вземат единствено в случаите, когато лабораторията е в състояние да ги анализира.

Пробовземане на суровините трябва да се извършва в производствата, а на опакованите храни в производствата или в обекти от търговската мрежа. Приоритетно да се вземат проби за анализ на ГМО от производствените обекти.

6. Храни, подлежащи на контрол

През 2016 г. са планирани да бъдат взети проби от следните храни за наличие на генетична модификация:

- **Соеви протеинови изолати, соеви концентрати или соеви гранулати** - 9 бр.- внос или от ЕС, като приоритетно да се вземат от трети страни в зависимост от наличността им. Те са суровини, които са в насипно състояние и се влагат предимно в месното производство.
- **Соя зърно** - 4 бр.- внос или от ЕС, като приоритетно да се взема от трети страни в зависимост от наличността им. Използва се като продукт готов за консумация (ядки) или като суровина. В рамките на този брой проби да се вземе една проба от биохрана.
- **Соево брашно** - 2 бр.- българско производство или внос/ЕС, като приоритетно да се взема от трети страни. Присъства на пазара като готов опакован продукт или като суровина в насипно състояние. Когато е посочено българско производство много често брашното е пакетирано само в България, а произхода му е от друга държава.
- **Витабел, соеви шницели, соеви кубчета, соеви спагети и др.** - 2 бр. - българско производство или внос или от ЕС. Соевите продукти са опаковани и се намират най- често в магазини за диетични храни.
- **Соеви продукти готови за консумация**- 6 бр. - българско производство или от внос или произход от ЕС. Такива продукти са соев пастет, соево сирене, соев кашкавал, соева майонеза, соево мляко. Те са опаковани и се намират най- често в магазини за диетични храни. В рамките на този брой проби да се вземат две проби от биохрана.
- **Месни продукти** – 15 бр.- българско производство . Да се вземат колбаси малотрайни и/или месни полуфабрикати (кебапчета, кюфтета, шницели, карначета, наденица и др.) –

сурови или готови за консумация. Приоритетно да се вземат в сурово състояние. В рамките на този брой проби да се вземат две проби от биохрани.

- **Соев или рапичен лецитин** - 4 бр.- внос или с произход от ЕС. Соевият/рапичен лецитин е суровина, която се влага предимно в производството на вафли, сладкарски изделия и шоколад. Той е в насипно състояние, т.е. е непредварително опакован продукт.
- **Вафли десертни блокчета** - 5 бр.- бълг. производство. Те са опаковани продукти. В рамките на този брой проби да се вземе една проба от биохрани.
- **Адаптирано мляко за кърмачета на соева основа** - 2 бр.- българско производство или внос или произход от ЕС. Соевите адаптирани млека са алтернатива за хранене на бебета, алергични към кравето мляко. Те са предварително опаковани продукти и са предназначени за кърмачета със специални хранителни потребности.
- **Царевица зърно**- 5 бр. - бълг. производство, внос или произход ЕС, като приоритетно да се взема от трети страни в зависимост от наличността им. Използва се като продукт готов за консумация (сладка царевица, ядки) или като суровина. В рамките на този брой проби да се вземе една проба от биохрани.
- **Царевично брашно/грис** - 7 бр.- българско производство или внос, или произход от ЕС. Присъства на пазара като готов опакован продукт или като суровина в насипно състояние.
- **Царевичен хляб** - 4 бр.- българско производство. Да се вземат предварително опаковани продукти с цел да се избегне възможността от замърсяване на пробата.
- **Царевичен чипс (тортила чипс)/царевичен снакс**, 4 бр., внос или от ЕС. Продукта е опакован и е необходимо при вземане на пробата да се провери етикета за съдържанието на царевичното брашно. То трябва да е преобладаващо в сравнение с останалите съставки, за да е достатъчно при аналитичното определяне на ГМО. В рамките на този брой проби да се вземе една проба от биохрани.
- **Царевица за пуканки** - 6 бр.- внос или произход от ЕС, като приоритетно да се вземат от трети страни в зависимост от наличността им. За тази цел при вземане на проби да се провери етикета на продукта за производителя на пуканките или съпровождащата документация, ако те са в насипно състояние.
- **Ориз и оризови продукти** - 2 бр.- внос от Република Китай. Продуктите са опаковани. В търговската мрежа присъстват продукти от ориз като оризови снагети, оризови ядки и др. Пробите са предназначени за лабораторно установяване на неразрешената модификация Vt63 ориз с произход от Китай, в резултат на многобройни нотификации по системата RASFF. Пробите са заложи в програмата във връзка с Решение 2013/287/ЕС за изпълнение на Комисията от 13 юни 2013 година за изменение на Решение за изпълнение 2011/884/ЕС относно спешни мерки във връзка с неразрешен генетично модифициран ориз в оризови продукти с произход от Китай. Съгласно Решението идентификационни и физически проверки на граничните инспекционни пунктове, включително лабораторни изпитвания се осъществяват с честота 100%.
- **Шоколад, какаови продукти и захарни изделия** - 3 бр. - българско производство или внос, или произход от ЕС. . В рамките на този брой проби да се вземе една проба от биохрани.

Общия брой проби, предназначени за изследване на ГМО в храни е **80**.

Вземането и изпращането на пробите в лабораторията да се извършва съгласно графика, посочен в приложенията към програмата.

Пробите храни ще бъдат изследвани в акредитирана лаборатория за изпитване на генетично модифицирани храни, определена от БАБХ.

Броят на пробите от всеки продукт и областите, от които те ще се вземат през 2016 г. са посочени в приложение 1.

Приложение 1: Брой на пробите от всеки продукт и областите, от които те ще се вземат през 2016 г.

Продукт	Брой проби	Области
<i>Соеви протеинови изолати, соеви концентрати или соеви гранулати</i>	9	Благоевград, Бургас, Варна, Ловеч, Плевен, Пловдив, Русе, София град;
<i>Соя зърно</i>	4	Бургас, Варна, София град;
<i>Соево брашно</i>	2	София град и Бургас;
<i>Витабел, соеви шницели, соеви кубчета, соеви спагети и др.</i>	2	София-област и Бургас;
<i>Соеви продукти готови за консумация</i>	6	София град, Пловдив и Русе, Бургас, Сливен ;
<i>Месни продукти</i>	15	Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Враца, Габрово, Кюстендил, Плевен, Русе, Силистра, София-град, Ст. Загора, Пловдив, Пазарджик, Търговище, Перник, Хасково;
<i>Соев лецитин</i>	4	София град, Велико Търново и София област;
<i>Вафли</i>	5	Варна, Русе, Велико Търново, Търговище и Хасково;
<i>Адаптирано мляко за кърмачета на соева основа</i>	2	София град
<i>Царевича зърно</i>	5	Пловдив, Враца, София-област и Разград;
<i>Царевично брашно/грис</i>	7	София град, Добрич, Пловдив, Варна, Пазарджик, Плевен, Русе;
<i>Царевичен хляб</i>	4	Добрич, Бургас, Пазарджик и Русе;
<i>Царевичен чипс/царевичен снакс</i>	4	София град, Пловдив, Варна и Бургас;
<i>Царевича за пуканки</i>	6	София град, Пловдив, Варна и Бургас;
<i>Ориз и оризови продукти</i>	2	Варна и София град
<i>Шоколад, какаови продукти и захарни изделия</i>	3	София-област, Пловдив, Плевен
ОБЩО:	80	